

Palliatieve zorg in Vlaanderen

Een blik op vandaag en morgen

AZ Sint-Lucas Gent
10 september 2022

Een spiegel:
verankering van palliatieve zorg?
In samenleving?
In gezondheidszorg?

Begrippen als gepaste zorg veel
kwetsbaarder dan verwacht

Hoe zijn sommigen gestorven?
Wat met nabestaanden?

Toen...

- Een uniek concept
- Een tegenbeweging
- Een trendbreuk

Toen...

- Van ziektegeoriënteerde naar ziekegeoriënteerde zorg
- Onderhandelde zorg
- Holistische zorg
- Multidisciplinair werken
- ...

Van toen naar vandaag

Stevige palliatieve zorgstructuur

Wat met de weeffouten?

Wat met de verdere uitbouw?

Van toen naar vandaag

Verwarrende tijden

Kernwaarden realiseren in een maatschappelijk
landschap in beweging

Van Willem van Oranje

Sterven in een historisch perspectief

- Van onvoorspelbaarheid naar voorspelbaarheid?
- 'Ars Moriendi'

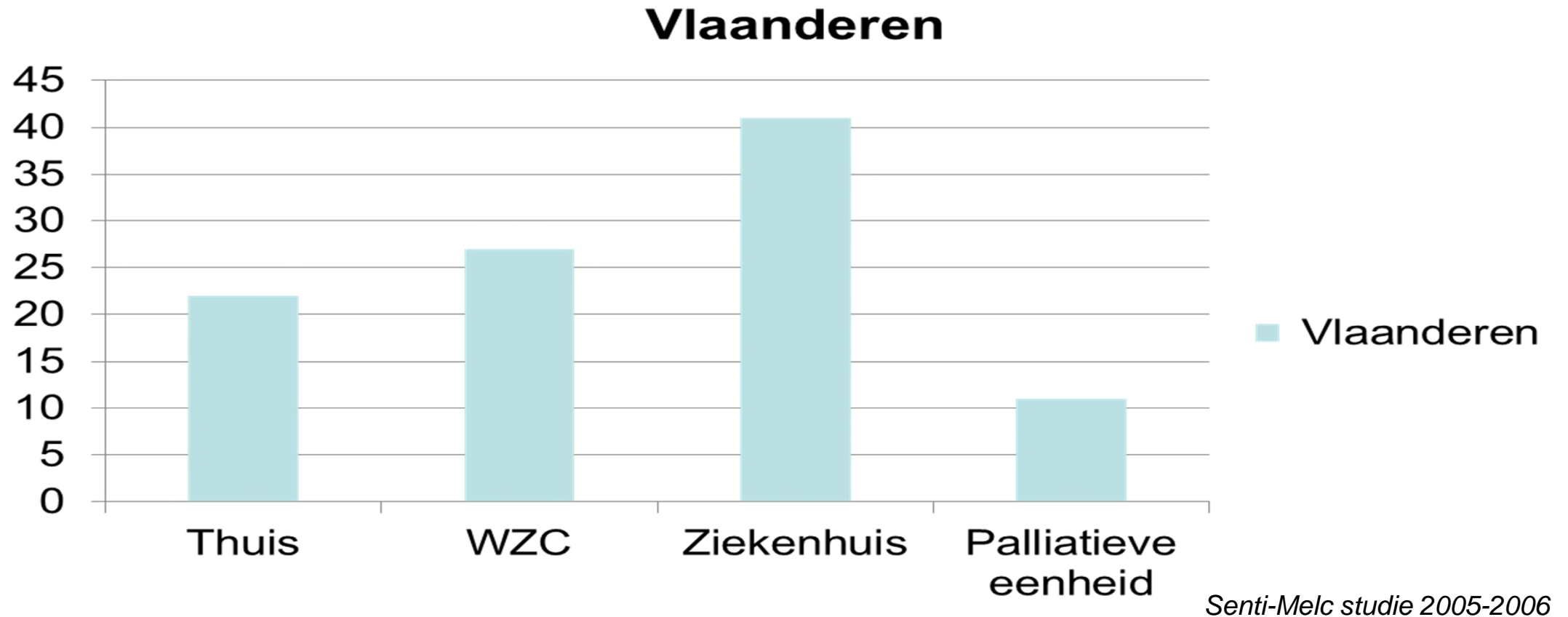

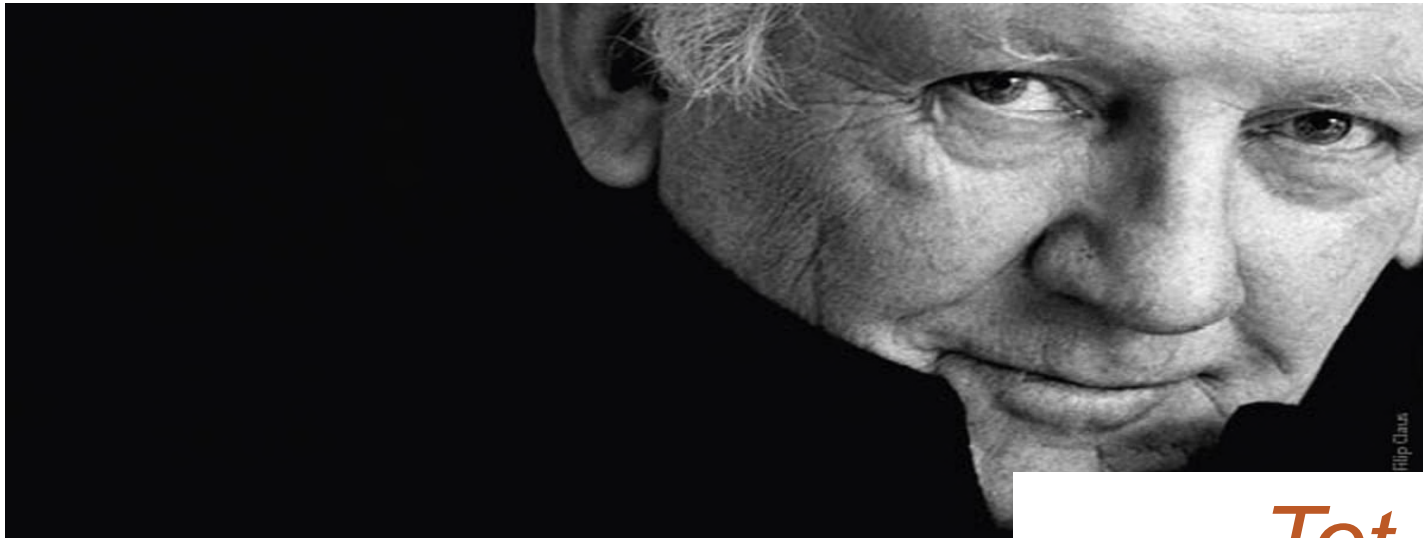
Sterven in een historisch perspectief

Sterven in een sociocultureel perspectief

Sterven is geïnstitutionaliseerd

Tot Hugo Claus

Beheersingsdenken

'heroïsch leven, heroïsch strijden, heroïsch sterven'

Instrumenteel omgaan met sterven

Beheersingsdenken

Sterven moet:

- Kort zijn
- Liefst gepland
- Zonder lijden en 'groots'
- Autonome wens van patiënt

Idealisering van euthanasie

- Van 'option of last resort' naar controle

Aan het ziekbed

De autonome patiënt!

De autonome patiënt?

De illusie van het heldere en eenduidige traject

Niet plotse overlijdens

14 % van de overlijdens palliatieve sedatie?

3 % euthanasie?

‘Natuurlijk overlijden’ blijft het normale verloop

Is gecontroleerd sterven het nieuwe normaal?

Cfr. Nederland 2017: Seniorenorganisatie KBO-PCOB
vraagt meer aandacht voor 'gewone sterven'

Palliatieve zorg en sterven

Gepaste en kwaliteitsvolle zorg moet aanvaardbaar en waardig levenseinde realiseren

Te vertrouwen en vertrouwd kader, ook bij 'natuurlijk' sterven

Aanbod aan kwaliteitsvolle palliatieve zorg is basisvoorwaarde voor autonome en vrije keuze, ook inzake levenseindebeslissingen

Fundamentele openheid naar elke beslissing, veerkracht van palliatieve zorg in Vlaanderen

De kellekamer

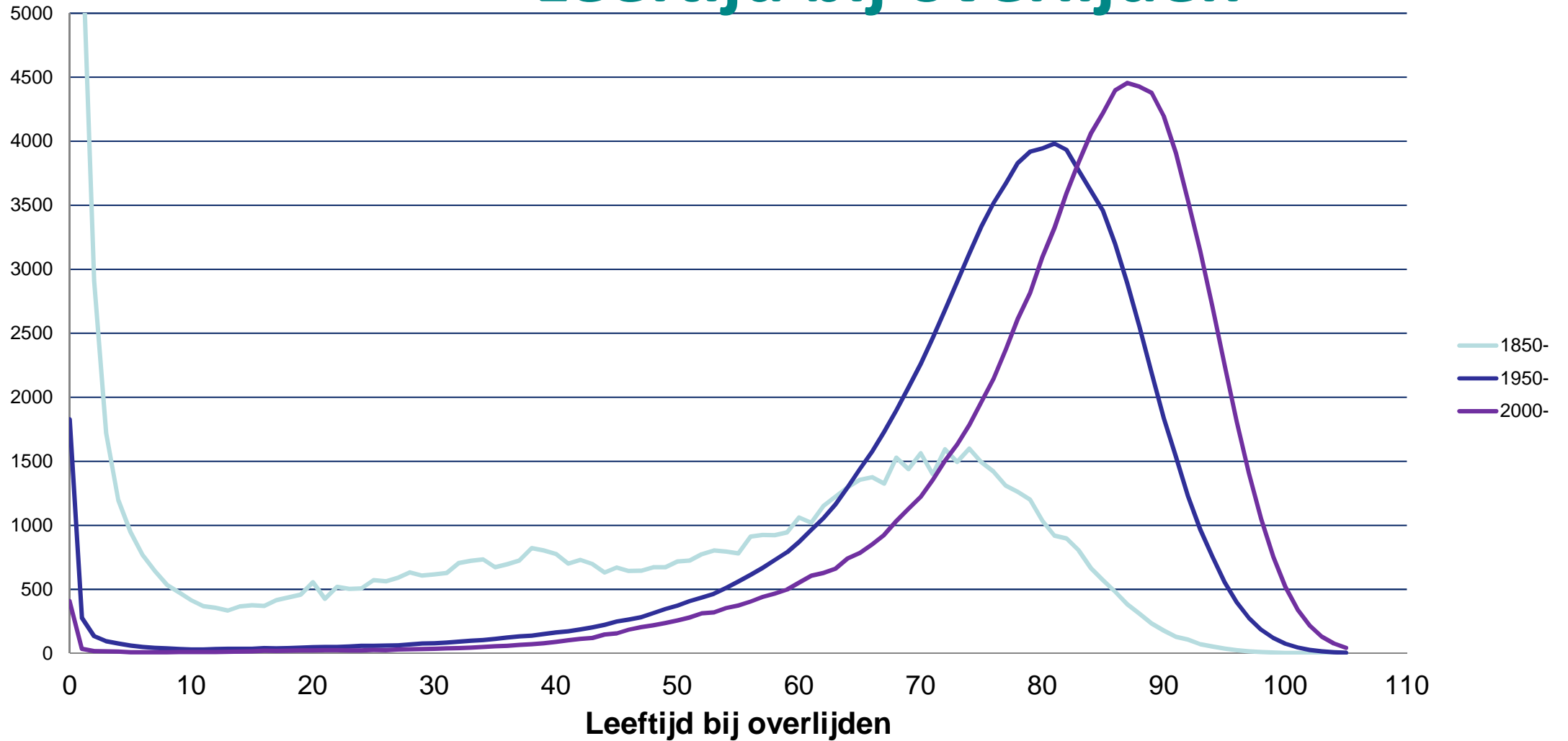
Je ziet wat je kent, je kent wat je ziet

Vertrouwdheid met normale stervensproces?

Druk op en crisisgevoel bij families

Educatie als opdracht

Leeftijd bij overlijden

De menselijke levensloop

Zeventig jaar in goede conditie, rafelrand van een vijftal jaren.

Vijftien jaar toegevoegd, door een uitzonderlijk beschermde levenswijze en medische technologie

Desondanks

Ziekte en sterven blijft moeilijk bespreekbaar

Taboe is overeind gebleven, ook in gezondheidszorg

20 % van ziekenhuispopulatie is palliatief, handelen
we daar ook naar?

Vroegtijdige zorgplanning, hype of hulp?

Recht doen aan autonome wens van de zieke

Tevredenheid over geleverde zorg verbeteren

Kwaliteit vertegenwoordiging verbeteren

Aantal 'medische' interventies verminderen zonder
toename van de sterfte

Proces van dialoog en overleg

Hype

- Maar: *sommige patiënten willen dit soort gesprek helemaal niet voeren* – aanbod, geen verplichting
- Momenteel: ongezonde focus op documenten voorafgaand aan proces
- Rigide doorlopen van documenten wordt als negatief ervaren
- Contractdenken als bron van ontgoocheling en stress

Ethical review ACP, Klingler e.a.

- Wilsverklaringen beantwoorden vaak niet aan hoge verwachtingen
- Te weinig gebruikt of niet beschikbaar
- Vraag naar validiteit
- Onvoldoende gehonoreerd

Klingler, C., in der Schmitzen, J. & Marckmann, G. (2016). Does facilitated Advance Care Planning reduce the costs of care near the end of life? Systematic review and ethical considerations. *Palliative Medicine*, 30(5), 423-433

Van vandaag naar morgen

Kenniscentrum 2009

Palliatieve zorg voor alle palliatieve patiënten

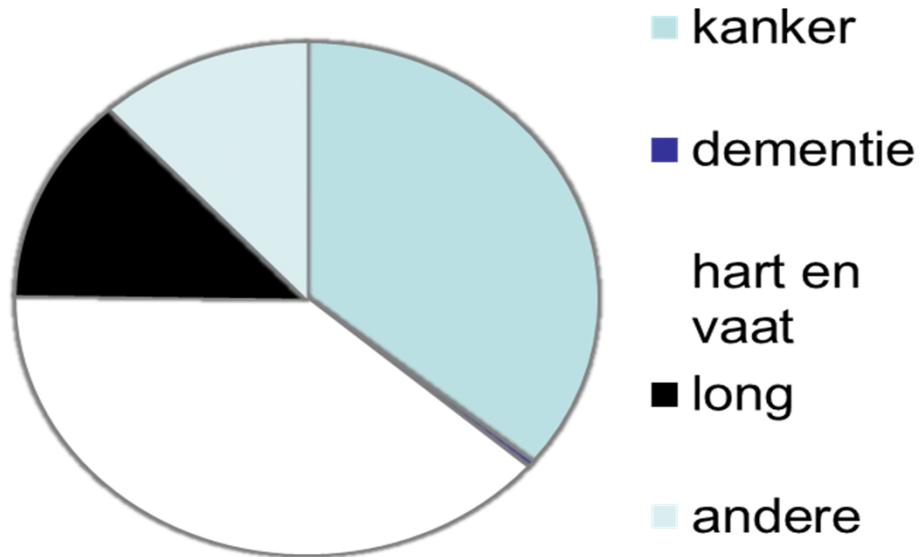
Focus op zorgnoden >< levensverwachting

Palliatief >< terminaal

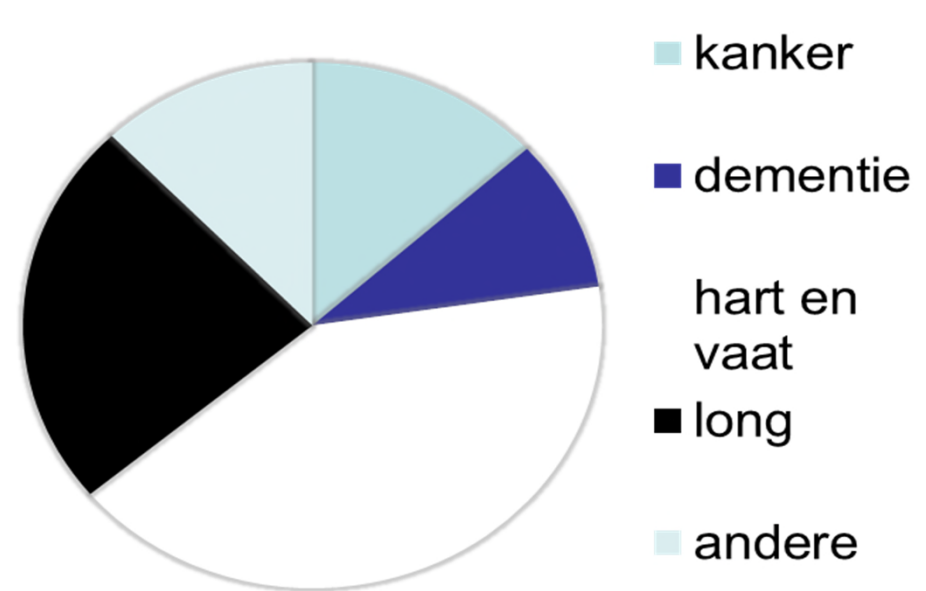
Aandacht voor niet-kanker patiënten

Palliatieve zorg voor alle patiënten

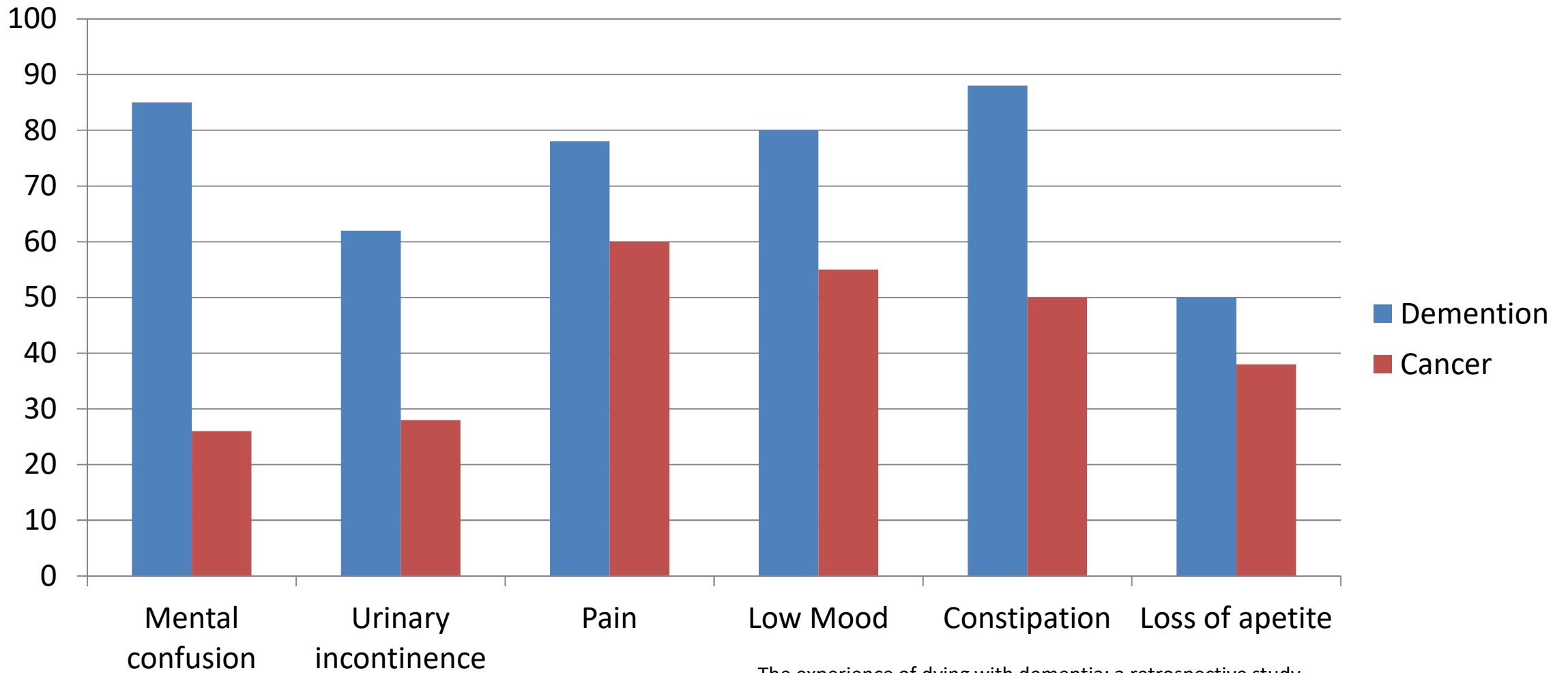
65 - 74 jarigen

80 jaar en ouder

Symptomen in %

The experience of dying with dementia: a retrospective study.
Int J Geriatr Psychiatry. 1997 Mar;12(3):404-9

Vroegtijdige palliatieve zorg patiënten met gemetastaseerd LongCa

- Betere levenskwaliteit
- Minder agressieve behandeling
- Minder depressie
- Langere overleving:
 - 11,6 maand versus 8,9 maand

Temel e.a., N Engl J Med 2010;363:733-42.

Van vandaag naar morgen

Vlaams actieplan

Tandemfunctie basis – gespecialiseerde palliatieve zorg

Onderzoek

Opleiding

Actualisering palliatieve zorgstructuur

bv. Middlecare

Van vandaag naar morgen

Actualisering palliatieve zorgstructuur

bv. Middlecare

bv. 'herkennen' palliatieve patiënt in elke setting

bv. thuiszorgequipes en vroege inzet

Vandaag en morgen

- Een uniek concept
- Een tegenbeweging
- Een trendbreuk

Vandaag en morgen

- Palliatieve zorg als zorg van de toekomst
- Echte kracht van palliatieve zorg ligt in zachte waarden
- Echte kracht van palliatieve zorg ligt in inzet van zovelen

IF YOU WANT TO GO FAST,
GO ALONE.
IF YOU WANT TO GO FAR,
GO TOGETHER.

- African Proverb